Warszawa, 16 stycznia 2012 r.

Sz. P. Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów

Do wiadomości:

Sz. P. Michał Boni
Minister Administracji i Cyfryzacji

oraz

Sz. P. Bogdan Zdrojewski
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Szanowny Panie Premierze,

Podczas licznych spotkań z organizacjami pozarządowymi wielokrotnie padały ze strony rządowej deklaracje pilnego zajęcia się sprawą porozumienia ACTA (*Anti-Counterfeiting Trade Agreement*). Pamiętamy zapewnienie Pana Premiera, że rząd polski nie podejmie konkretnych działań w sprawie ACTA dopóki nie zostaną rozwiane wszystkie wątpliwości natury prawnej.

Organizacje pozarządowe zaangażowane w proces dialogu dotyczącego przyszłości społeczeństwa informacyjnego wielokrotnie zwracały uwagę rządu polskiego na kluczowy charakter tego porozumienia i konieczność podjęcia zdecydowanych działań w celu ochrony praw podstawowych. Niestety, dwa lata po rozpoczęciu dialogu społecznego w kwestiach ochrony podstawowych praw obywateli związanych z internetem – dialogu który zaczął się od pamiętnej sprawy Rejestru Stron i Usług Niedozwolonych – polska opinia publiczna ciągle nie ma podstawowych informacji dotyczących zaangażowania państwa polskiego w proces negocjacji ACTA.

W szczególności nie wiemy:

- jakie jest stanowisko i plany polskiego rządu w stosunku do przyjęcia bądź odrzucenia porozumienia ACTA,
- jakie jest oficjalne uzasadnienie dla tego stanowiska,
- czy przeprowadzono konkretną ocenę skutków regulacji w zakresie wpływu na:
  a) standardy w zakresie poszanowania praw podstawowych obywateli i ochrony danych osobowych,
  b) stosowanie prawa patentowego w przemyśle farmaceutycznym i informatyce,
  c) dostęp do leków,
  d) dostęp do produktów działalności twórczej wynikający z wyjątków i wyłączeń w prawie autorskim,
  e) stosowaną w sporach handlowych definicję „skali komercyjnej",
  f) egzekwowanie przepisów karnych i sankcji sądowych,
  g) dostępność utworów dla osób niepełnosprawnych.

Decyzja Rady UE z 16 grudnia 2011 r. o podpisaniu ACTA w imieniu Unii Europejskiej – poza samym tekstem porozumienia i formalnym uzasadnieniem – nie zawiera odpowiedzi na te, najistotniejsze z punktu widzenia obywateli, pytania[1].

Jak wielokrotnie podkreślaliśmy, zarówno sposób negocjacji porozumienia ACTA, jak i jego zawartość oraz możliwe konsekwencje budzą poważne zastrzeżenia z perspektywy praw podstawowych obywateli, w szczególności użytkowników internetu.

Porozumienie ACTA powstało w odpowiedzi na problemy związane z egzekwowaniem praw własności intelektualnej oraz ich rzekomy negatywny wpływ na innowacyjność oraz tempo rozwoju gospodarczego. Proponowane porozumienie nie tylko nie rozwiązuje tych problemów, ale samo jest zagrożeniem dla wspomnianych wartości. Po pierwsze, nie ma przekonywujących dowodów na negatywny wpływ tzw. piractwa na rozwój branży rozrywkowej i innowacyjność usług[2]. Po drugie, przyjęcie ACTA przez Unię Europejską wywoła obniżenie konkurencyjności i innowacyjności europejskich podmiotów gospodarczych w stosunku do innych zagranicznych przedsiębiorstw, których kraje pochodzenia odrzuciły ACTA lub – tak jak USA – mają zamiar traktować porozumienie jako „niewiążące" (ang. *memorandum of understanding*).

Ponadto ACTA stwarza poważne ryzyko naruszenia praw podstawowych – prawa do prywatności i wolności słowa – a także stoi w sprzeczności z zasadami dobrej legislacji i transparentności procesu tworzenia prawa[3]. Prawo własności intelektualnej, mimo że istotne

---

[1] Wniosek Komisji Europejskiej w sprawie przyjęcia ACTA skierowany do Rady Unii Europejskiej [http://register.consilium.europa.eu/pdf/pl/11/st12/st12190.pl11.pdf], informacja o Decyzji Rady Unii Europejskiej z 16 grudnia 2011 r. o podpisaniu ACTA w imieniu Unii Europejskiej [http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/agricult/127031.pdf] (s.43).
[2] Neelie Kroes, *Z czego żyją artyści?* Przemówienie na forum w Avignon [http://www.panoptykon.org/sites/default/files/nelie_kroes_speech_avignon_pl.pdf].
[3] Douwe Korff & Ian Brown, Opinion on the compatibility of the Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) with the European Convention on Human Rights & the EU Charter of Fundamental Rights, 2011 [dostępna na stronie: http://rfc.act-on-acta.eu/fundamental-rights].

dla rozwoju gospodarczego i społecznego, nie powinno być stawiane ponad prawami podstawowymi.

Zdaniem dwudziestu pięciu europejskich profesorów prawa[4], przyjęcie ACTA może prowadzić do blokowania legalnych i wartościowych treści dostępnych w internecie, a tym samym ograniczenia wolności słowa. To zagrożenie wynika z przewidzianego w ACTA sposobu stosowania środków zabezpieczających, np. w postaci odcinania użytkowników od konkretnych usług telekomunikacyjnych (por. art. 8 i art. 12 ust. 1). ACTA dopuszcza prywatną egzekucję praw autorskich oraz zapobieganie ich domniemanym naruszeniom bez kontroli sądu i gwarancji uczciwego procesu (por. art. 27.2 i art. 8.1).

ACTA, wbrew wytycznym Europejskiego Inspektora Ochrony Danych Osobowych[5], dopuszcza monitorowanie i rejestrowanie działań podejmowanych w sieci przez miliony użytkowników, mimo braku uzasadnionych podejrzeń co do niezgodności ich zachowań z prawem (por. art. 8). Dane osobowe użytkowników podlegają ujawnieniu na podstawie niejasnych standardów, przez organy, które trudno uznać za niezależne i bezstronne, co narusza przyjęte w prawie europejskim zasady ochrony danych osobowych[6]. Również Europejski Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie podkreśla, że bezpodstawne, masowe monitorowanie użytkowników internetu jest niezgodne z Kartą Praw Podstawowych[7].

ACTA zakłada zastosowanie procedury karnej także w przypadkach wystąpienia naruszeń zupełnie błahych, pod warunkiem, że naruszenie było umyślne (por. art. 23 ust. 1 i 4). Jest to założenie niezgodne z regułą *de minimis*, która nakazuje stosować sankcje karne jako środek ostateczny. Reguła ta ma oparcie nie tylko w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ale także w prawie polskim (instytucja znikomej społecznej szkodliwości czynu, skutkująca wyłączeniem odpowiedzialności karnej).

Wreszcie, ACTA przewiduje inne, niż przyjmowane w prawie europejskim, zasady ustalania wysokości odszkodowań z tytułu stwierdzonych naruszeń prawa autorskiego. Zgodnie z ACTA, jednym z punktów odniesienia dla sądu ma być „sugerowana cena detaliczna" produktu (por. art 9 ust. 1), a nie rzeczywiście utracone korzyści. Taki sposób ustalania odszkodowań może powodować tzw. *chilling effect* u rozpoczynających działalność przedsiębiorców, którzy w obawie przed miażdżącymi odszkodowaniami mogą hamować swoją innowacyjność.

Mając na uwadze powyższe argumenty, wyrażamy głębokie zaniepokojenie niejasnym i niekonsekwentnym stanowiskiem polskiego rządu w sprawie porozumienia ACTA. Nie są nam znane szczegóły procedowania nad ACTA w komitetach i grupach roboczych Rady Unii Europejskiej, pozostaje jednak faktem, że wynikiem tego procesu jest brak zastrzeżeń rządów do wniosku Komisji[8]. Zdajemy sobie sprawę, że stanowisko wyrażone na forum Rady Unii Europejskiej nie jest jednoznaczne z gotowością do ratyfikacji porozumienia na gruncie polskiego prawa. Jeśli jednak rząd polski opowiedział się za przyjęciem ACTA bez analizy argumentów przedłożonych przez organizacje pozarządowe i przedstawicieli kół gospodarczych

---

[4] http://www.iri.uni-hannover.de/tl_files/pdf/ACTA_opinion_110211_DH2.pdf.
[5] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:147:0001:0013:EN:PDF.
[6] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:147:0001:0013:EN:PDF.
[7] Sprawa C-70/10 (Scarlet/Sabam) oraz C-275/06 (Telefonica/Promusicae).
[8] Wniosek Komisji Europejskiej w sprawie przyjęcia ACTA skierowany do Rady Unii Europejskiej [http://register.consilium.europa.eu/pdf/pl/11/st12/st12190.pl11.pdf], informacja o Decyzji Rady Unii Europejskiej z 16 grudnia 2011 r. o podpisaniu ACTA w imieniu Unii Europejskiej [http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/agricult/127031.pdf] (s.43).

na spotkaniu w dniu 18 maja 2011 r., takie działanie stoi w sprzeczności z wcześniejszymi zapewnieniami, jakie słyszeliśmy z ust Pana Premiera i Ministra Michała Boniego. Ponadto rząd polski nie wykorzystał niewątpliwej szansy na poważne i rzetelne podjęcie debaty na temat ACTA na forum Unii Europejskiej, jaką stwarzał półroczny okres polskiej prezydencji.

Dlatego domagamy się publicznego zajęcia przez rząd jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Wzywamy polski rząd do odrzucenia ACTA na wszystkich forach międzynarodowych. Domagamy się również udostępnienia wszelkich istniejących dokumentów związanych z procesem negocjacji oraz wypracowywania stanowiska polskiego rządu w sprawie ACTA, w tym korespondencji urzędników publicznych. Równolegle z tym apelem składamy odpowiedni wniosek o dostęp do informacji publicznej.

Jednocześnie będzie to okazja do przetestowania w praktyce, jaki zakres zastosowania ma kontrowersyjny przepis art. 5a Ustawy o dostępie do informacji publicznej. Polski rząd zapewniał, że art. 5a nie będzie nadużywany w celu ograniczenia dostępu opinii publicznej do informacji, a jedynie wykorzystywany do ochrony słusznych interesów państwa polskiego. Mamy nadzieję, że reakcje na niniejszy apel oraz formalny wniosek o dostęp do informacji publicznej potwierdzą tę deklarację.

Z wyrazami szacunku,

Józef Halbersztadt, Internet Society Poland

Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska

Jacek Maj, Collegium Artium

Robert Partyka, Polska Grupa Użytkowników Linuksa - PLUG

Katarzyna Szymielewicz, Fundacja Panoptykon

Jakub Śpiewak, Fundacja KidProtect.pl

Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe Projekt: Polska

Aleksander Waszkielewicz, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

Michał Woźniak, Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania